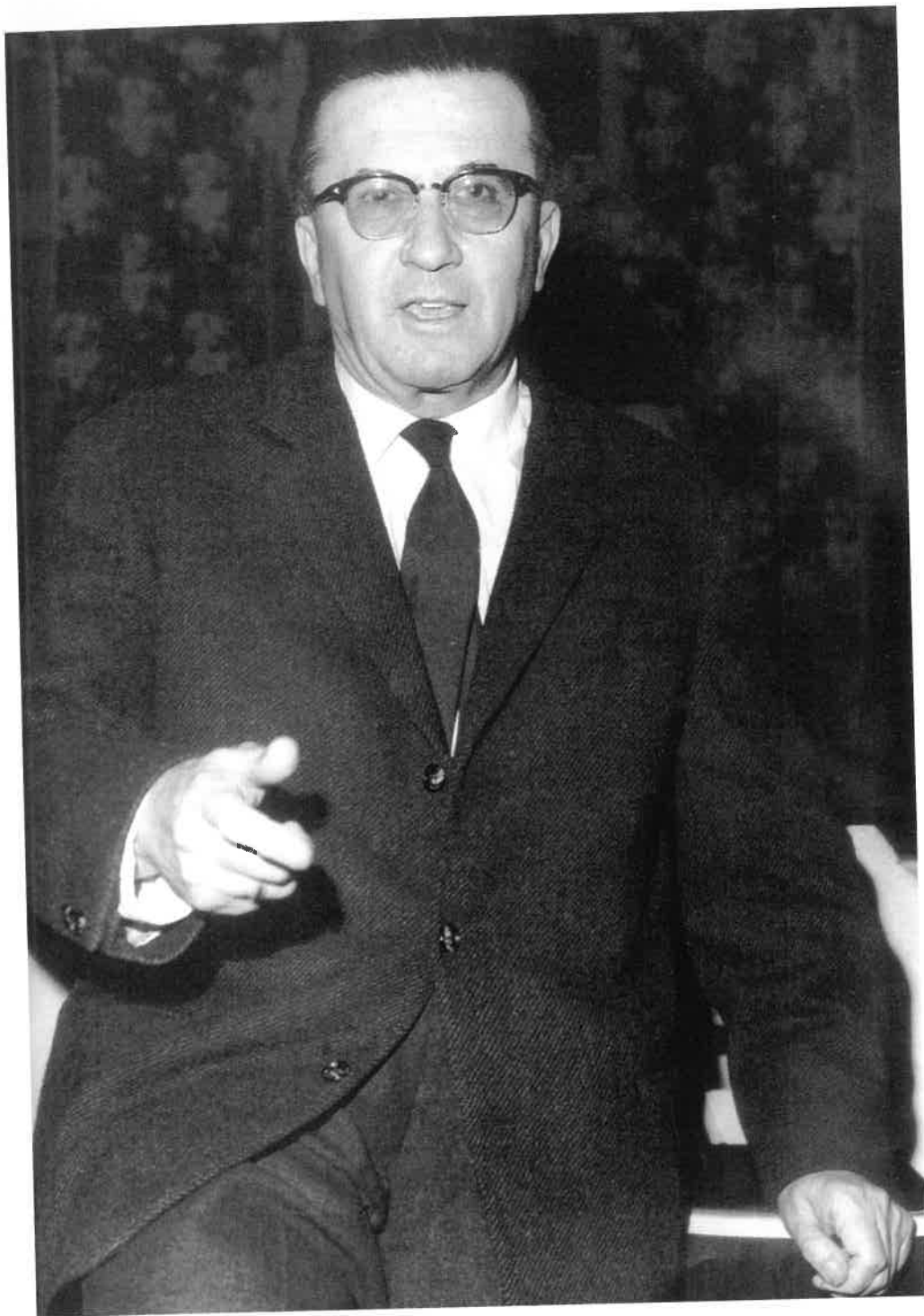

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ Από τον 19ο στον 21ο αιώνα

Επιμέλεια
Κατερίνα Μπρεντάνου και Νίκος Αξαράς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΟΣ □ ΚΥΚΛΟΣ

Δημήτρης Ροντήρης

«Τώρα ή ποτέ ο Πειραιεύς θ' αποκτήση καλό θέατρο»*

Η παρουσία του Δημήτρη Ροντήρη στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά: Εθνικό Θέατρο 1947 – 1954, Πειραιϊκό Θέατρο 1957-1959

Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου

Καθηγήτρια Θεατρολογίας - Ιστορίας του Θεάτρου

Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Με οικογενειακή καταγωγή από την Ναύπακτο,¹ ο Δημήτρης Ροντήρης γεννήθηκε στον Πόρο στις 7 Ιανουαρίου 1893, αλλά μεγάλωσε στον Πειραιά,² όπου και ανδρώθηκε. Μετά από λαμπρές σπουδές στην Ελλάδα δίπλα σε διακεκριμένους σκηνοθέτες και θεατρανθρώπους της εποχής του και στο εξωτερικό σε φημισμένες θεατρικές σχολές, τα καλλιτεχνικά βήματά του θα τον φέρουν ξανά πίσω στην πατρώα γη και θα τον συνδέσουν με το Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, η παρουσία του οποίου στο υπέρλαμπρο αυτό ιστορικό θεατρικό κτήριο θα ταυτιστεί με δύο περιόδους-σταθμούς για τη θεατρική ζωή του Πειραιά α) με τις εκεί παραστάσεις του Εθνικού Θεάτρου³ με σκηνοθέτη τον ίδιο, την περίοδο 1947-1954 και β) με την εμφάνιση του δικού του δημιουργήματος, του «Πειραιϊκού Θεάτρου»⁴ (1957-1959).

1 Ζιαμπάρα, Μαρία. «Η πατριά των Ροντηραίων και ο σκηνοθέτης Δημήτρης Ροντήρης». *Δημήτρης Αχιλ. Ροντήρης, ο μεγάλος δάσκαλος του θεάτρου: Ε' Πολιτιστική Συνάντηση*, Ναύπακτος 8 Νοεμ. 2003, Πλάτανος 9 Νοεμ. 2003. Αθήνα: Εταιρεία Ναυπακτιακών Μελετών, 2005, σσ. 31-46.

2 Σπάθης, Δημ. «Αφιέρωμα στον Δημ. Ροντήρη». *Τα Νέα*, 25 Ιαν. 2000, σσ. 16-17. Για τη ζωή και το έργο του βλ. επίσης Γεώργιουσόπουλος, Κώστας. «Δημήτρης Ροντήρης». *Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό Εκπαιδευτική Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, τόμ. 9. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, 1991, σσ. 104-105. Του ίδιου. «Δημήτρης Ροντήρης: Ο πρακτικός της γλώσσας». *Μετά το θέατρο: Δοκίμια*. Αθήνα: Καστανιώτης, 1985, σσ. 119-123. Δεμέστιχα, Αικ. «Δημήτρης Ροντήρης». *Νέα Εστία*, έτος 72, αρ. 1698-1699, 1-15 Απρ. 1998, σσ. 562-568 και Κρασνονικολάκης Δημήτρης. «Χρονοδιαδρομές: Ο Δημήτρης Ροντήρης και το Πειραιϊκό Θέατρο». *Πειραιϊκή Πολιτεία*, 25 Σεπτ. 1997, σ. 18.

3 «Τα ανήσυχα χρόνια 1945-1955. Διευθυντές Δ. Ροντήρης, Γ. Θεοδοκάς, Η. Βενέζης, Δ. Ροντήρης». Στον τόμο: «Χρονικό ζωής και τέχνης ενός θεάτρου: Εθνικό Θέατρο 1932-1973: Με μία σύντομη αναφορά στην προϊστορία του» *Θεατρικά*, τόμ. Α', αρ. 11-12-13, Ιούλ.-Σεπτ. 1973, σσ. 281-360.

4 Χ. Σταματοπούλου - Βασιλάκου «Ο Δημήτρης Ροντήρης στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά: 1957 - 1959». Στον τόμο *Ο Πειραιάς και το Δημοτικό Θέατρο: Πρακτικά της Διεθνούς Επιστημονικής Συνάντησης*, Πανεπιστήμιο Πειραιά,

* Εφ. Χρονογράφος, Οκτώβριος 1957.

Με την επιστροφή του στην Ελλάδα, αρχίζει το 1933 να εργάζεται στο Εθνικό Θέατρο ως βοηθός σκηνοθέτης δίπλα στο Φώτο Πολίτη, ο πρόωρος θάνατος του οποίου το 1934, αλλά και οι αποδεδειγμένες πλέον ικανότητές του θα τον χρήσουν μόνιμο σκηνοθέτη του Εθνικού Θεάτρου, θέση που θα διατηρήσει έως τη γερμανική κατοχή το 1942.

Από το 1946 ως το 1950 θα επανέλθει στο Εθνικό Θέατρο ως σκηνοθέτης αλλά και γενικός διευθυντής⁵ του. Είναι η περίοδος που ο Ροντήρης εκδηλώνει για πρώτη φορά το ενδιαφέρον του για τον Πειραιά, προτείνοντας να αναλάβει τη διεύθυνση παραρτήματος του Εθνικού Θεάτρου που θα έδινε παραστάσεις στο Δημοτικό Θέατρο. Η πρότασή του έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από τον πειραιϊκό τύπο και το Δημοτικό Συμβούλιο του Πειραιά το οποίο στη συνεδρίασή του της 29^{ης} Απριλίου 1947 αποφάσισε να στηρίξει το εγχείρημα.⁶

Θα ακολουθήσουν τρία χρόνια (1947-1950) συνεχούς εμφάνισης τού Εθνικού Θεάτρου στο Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά με συνολικά 28 παραστάσεις, όπου παρουσιάστηκαν σημαντικά έργα του ελληνικού και ευρωπαϊκού ρεπερτορίου, όλα σκηνοθετημένα από τον ίδιο. Πρόκειται για παραστάσεις υψηλού επιπέδου υπό τη σκηνοθετική μπαγκέττα του Ροντήρη, ενός ταλαντούχου και προικισμένου νέου σκηνοθέτη, όπως είχε ήδη αποδείξει την πρώτη περίοδο της συνεργασίας του με το Εθνικό (1934-1941), με στόχο να μυήσουν το πειραιϊκό κοινό στην ελληνική και ξένη δραματουργία, προσφέροντας ψυχαγωγία και συνάμα πνευματική καλλιέργεια, σε εποχές πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά χειμαζόμενες για τον ελληνικό λαό.

Η έναρξη της σειράς αυτής παραστάσεων του Εθνικού Θεάτρου έγινε στις 25 Οκτωβρίου 1947 με τον *Παπαφλέσσα*⁷ του Σπύρου Μελά, παρουσία του βασιλικού ζεύγους, με πρωταγωνιστή τον Στέλιο Βόκοβιτς, παράσταση που παίχτηκε έως και τις 18 Νοεμβρίου της ίδιας χρονιάς. Ενδιάμεσα στις παραστάσεις του ανωτέρω έργου, παρεμβλήθηκαν οι *Πέρσαι* του Αισχύλου, σε μία και μοναδική παράσταση στις 28 Οκτωβρίου 1947, ημέρα εορτασμού της έναρξης του ελληνοϊταλικού πολέμου. Πρόκειται για επανάληψη της τραγωδίας που είχε αρχικά παρουσιαστεί

13, Απριλίου 2003, επιμ. Νίκος Αξαρλής - Κατερίνα Μπρεντάνου, Εκδόσεις Τσαμαντάκη, Πειραιάς 2008, σσ. 46-53

⁵ Κατερίνα, Δεμέστιχα, ό.π., σ. 562. Βλ. επίσης Βασίλης Κανάκης, *Εθνικό Θέατρο: Εξήντα χρόνια σκηνή και παρασκήνιο*. Αθήνα: Κάκτος 1999, σσ. 69-107.

⁶ Νίκος, Αξαρλής. *Δημοτικό Θέατρο Πειραιά: Θέατρο και πόλη*. Αθήνα: Οδός Πανός, 2001, σ. 99.

⁷ Βαρβάρα, Γεωργοπούλου «Παπαφλέσσα»: Ένα ιστορικό δράμα του Σπ. Μελά». *Επιστημονική Επιθεώρηση Τεχνών του Θεάματος*, Ναύπλιο, αρ. 1, 2005-2008, σσ. 79-95.

το 1939 στη σκηνή του Εθνικού Θεάτρου, το 1940 στο θέατρο «Παλλάς» της Βουκουρεστίου, το 1946 πάλι στο Εθνικό Θέατρο και σε περιοδεία από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο του 1947 (Ρόδος, Κύπρος, Αλεξάνδρεια, Θεσσαλονίκη) με τους ίδιους συντελεστές.⁸

Θα ακολουθήσει για λίγες παραστάσεις από τις 19 Νοεμβρίου έως τις 7 Δεκεμβρίου 1947, η *Βαβυλωνία*,⁹ του Δημήτριου Βυζάντιου, με τους Χριστόφορο Νέζερ, Ηλία Δεστούνη, Χρήστο Ευθυμίου, Μάνο Κατράκη, Μιχάλη Καλογιάννη, Άρη Μαλλιαργό, Νίκο Παρασκευά κ.ά. σε πρωταγωνιστούς ρόλους, έργο που αντιμετώπιστηκε με αντιφατικά σχόλια από την πλευρά της κριτικής.¹⁰ Το 1948 θα ανοίξει με την κωμωδία *Πειρασμός* του Γρηγόριου Ξενόπουλου που παίζεται στο Δημοτικό Θέατρο από τις 10 Δεκεμβρίου 1947 έως τις 14 Ιανουαρίου 1948 με πρωταγωνιστές τον Άρη Μαλλιαργό, την Ελένη Χαλκούση, την Λουίζα Ποδηματά, τον Στέλιο Βόκοβιτς, την Τιτίκα Νικηφοράκη, τον Ανδρέα Φιλιππίδη, τον Παντελή Ζερβό, την Μαρία Αλκαίου κ.ά. στους κύριους ρόλους.¹¹ Την πρεμιέρα παρακολούθησε η Μαρίκα Κοτοπούλη και η Κυβέλη,¹² με το κοινό να καταχειροκροτεί τους ηθοποιούς για την απόδοσή τους, παρά τις λίγες πρόβες τους,¹³ χωρίς βέβαια να λείπει από την πλευρά της κριτικής και των θεατρόφιλων του Πειραιά η επισήμανση της κακής επιλογής ενός έργου εντελώς ανεπίκαιρου με τα γεγονότα της εποχής.¹⁴ Όσον αφορά τη σκηνοθεσία, ο Ροντήρης επαινείται για την αριστουργηματική εκτέλεση και τη σφραγίδα της επίπονης προσωπικής του συμβολής στο τελικό καλό αποτέλεσμα.¹⁵ Την επομένη κιόλας της λήξης της σειράς των παραστάσεων του *Πειρασμού* ανεβαίνει για ένα μήνα μέχρι τις 15 Φεβρουαρίου 1948 η ηθογραφία του Δημ. Μπόγρη *Τ' Αρραβωνιάσματα*, που, σύμφωνα με την κριτική, άγγιξε το πειραιϊκό κοινό για το στοιχείο της θάλασσας που αναβλύζει από το έργο. Οι ηθοποιοί Θεόδωρος Αρώνης, Χρήστος Ευθυμίου, Μερόπη Ροζάν, Άρης Μαλλιαργός, Γιώργος Ταλάνος, Στέλιος

8 Βλ. ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου www.n-t.gr/el/archive. Σχετικά με τη σκηνοθεσία της τραγωδίας από τον Δημ. Ροντήρη, βλ. Κατερίνα Αρβανίτη, *Η αρχαία ελληνική τραγωδία στο Εθνικό Θέατρο*. Τόμ. Α': Θωμάς Οικονόμου, Φώτος Πολίτης, Δημήτρης Ροντήρης. Αθήνα: Νεφέλη, 2010, σσ. 235-250.

9 Αθανάσιος Γ. Μπλέσιος, *Το θεατρικό έργο του Δ.Κ.Βυζάντιου*. Αθήνα: Παπαζήσης, 2010, σσ.108-114.

10 Βλ. ψηφιοποιημένες κριτικές της *Βαβυλωνίας*, στο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου www.n-t.gr/el/archive.

11 Βλ. πρόγραμμα της παράστασης στο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου (ό.π.).

12 Δρόσος Τριφύλλης «Ο Πειρασμός του Γρ. Ξενόπουλου από το Εθνικό στο Δημοτικό Θέατρο: Εντυπώσεις και κρίσεις». *Ελληνική Ώρα Πειραιώς*, 11 Δεκ. 1947.

13 Μ. Λαμπρινίδης «Παρακολουθώντας τον Πειρασμό στο Δημοτικό Θέατρο». *Νέοι Καιροί Πειραιώς*, 16 Δεκ. 1947.

14 Δρόσος Τριφύλλης ό.π.

15 Ό.π. Βλ. επίσης Στάθης Μπάτης «Παρακολουθώντας αθέατος τις δοκιμές του Πειρασμού. Να επαναληφθή πεντάκις ! Της κωμωδίας προηγείται το δράμα των ηθοποιών». *Φωνή Πειραιώς*, 10 Δεκ. 1947.

Βόκοβιτς, Τιτίκα Νικηφοράκη, Γκίκας Μπινιάρης, αν και είχαν να αναμετρηθούν με τους Αιμίλιο Βεάκη, Αλέξη Μινωτή, Σαπφώ Αλκαίου, Αθανασία Μουστάκα, Νίκο Παρασκευά και Ρίτα Μυράτ που είχαν ερμηνεύσει τους βασικούς ρόλους σε παλαιότερες παραστάσεις του Εθνικού Θεάτρου (1936, 1937, 1939), ικανοποίησαν το κοινό με την απόδοσή τους, αλλά και τον συγγραφέα που παρακολούθησε την πρεμιέρα.¹⁶

Μετά από τέσσερα έργα της νεότερης νεοελληνικής δραματουργίας (Παπαφλέσσα / Πειρασμός / Βαβυλωνία / Αρραβωνιάσματα) και ένα από την αρχαία ελληνική γραμματεία, το πειραϊκό κοινό θα έρθει στη συνέχεια σε επαφή με τρία έργα της ευρωπαϊκής δραματουργίας, το καθένα αντιπροσωπευτικό στο είδος του. Πρώτα παρουσιάζεται ο *Αμφιτρώων* του Μολιέρου μαζί με το μονόπρακτο *Μία πόρτα πρέπει να είναι ανοιχτή ή κλειστή* του Alfred de Musset, που παίζονται το πρώτο σε μετάφραση Γεώργιου Ν. Πολίτη και το δεύτερο σε μετάφραση Θρασύβουλου Σταύρου, από τις 17 Φεβρουαρίου έως τις 7 Μαρτίου 1948. Η επιλογή δύο κωμωδιών μιας κλασικιστικής και μιας ρομαντικής, αν και διαφέρουν μεταξύ τους διακόσια χρόνια, δεν ξένισε το κοινό. Ο σκηνοθέτης πέτυχε να αποδώσει την *ατμόσφαιρα του παλαιού καιρού σχεδόν άρτια σε ύφος, σε τόνο, σε πνοή, σε έμπνευση και περισσότερο σε ήθος*¹⁷ αναδεικνύοντας ένα από τα λιγότερο γνωστά έργα του Μολιέρου, σε συνδυασμό με τον αβρό διάλογο-διαξιφισμό, τη σπιρτάδα και τη φινέτσα του ρομαντικού μονόπρακτου του Μυσσέ. Τους ρόλους απέδωσαν στον *Αμφιτρώωνα* οι ηθοποιοί Τάκης Γαλανός, Μιράντα Οικονομίδου, Δημήτρης Χορν, Νίκος Χατζίσκος, Μαίρη Αρώνη, Βέρα Δεληγιάννη, Μιχάλης Καλογιάννης, Κώστας Παππάς, Γιάννης Αποστολίδης, Νίκος Παπακωνσταντίνου και Ν. Ντουνάκης και στο μονόπρακτο η Μαίρη Αρώνη με τον Δημήτρη Χορν.¹⁸ Θα ακολουθήσει ο *Άνθρωπος και Υπεράνθρωπος* του Μπέρναρντ Σω που παίχτηκε σε μετάφραση Αχιλλέα Α. Κύρου από τις 9 έως 28 Μαρτίου 1948,¹⁹ με τους Δημήτρη Χορν, Μαίρη Αρώνη, Τάκη Γαλανό, Λέλα Ησαΐα, Μελίνα Μερκούρη, Ελένη Χαλκούση, Νίκο Παρασκευά, Χριστόφορο Νέζερ, Θεόδωρο Αρώνη, Γκίκα Μπινιάρη, Περικλή Γαβριηλίδη, Μιχάλη Καλογιάννη κ.ά., οι οποίοι απέδωσαν άψογα τους ρόλους τους, παρά τις εντατικές δοκιμές για τον

Οι Ε. Χαλκούση, Χ. Νέζερ, Ρ. Μυράτ στο *Καινούργια ζωή*, παράσταση του Εθνικού Θεάτρου στο Δημοτικό 1948.

16 Δρόσος Τριφύλλης. «Τ'Αρραβωνιάσματα: Συνομιλία με τον Μπόγρη κοντά στη μεγάλη του αγάπη τη θάλασσα». *Ελληνική Ώρα Πειραιώς*, 16 Ιαν. 1948.

17 «*Αμφιτρώων*, *Η πόρτα ανοιχτή ή κλειστή*». *Νέα Αλήθεια* (Θεσσαλονίκη), 21 Ιουν. 1948.

18 Βλ. πρόγραμμα στο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου (ό.π.). Βλ. επίσης Δρόσος Τριφύλλης «Ο *Αμφιτρώων* του Μολιέρου...: Εντυπώσεις και κρίσεις». *Ελληνική Ώρα Πειραιώς*, 15 Ιαν. 1948.

19 Βλ. πρόγραμμα στο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου (ό.π.).

Οι Ε. Χαλκούση, Τ. Νικηφοράκη και Λ. Ποδηματά στον Πειρασμό, παράσταση του Εθνικού Θεάτρου στο Δημοτικό 1947.

Συρανό ντε Μπερζεράκ,²⁰ ενώ ιδιαίτερα επαινούνται οι Πειραιώτες ηθοποιοί Γκίκας Μπινιάρης και Μιχάλης Καλογιάννης.²¹

Στη συνέχεια το πειραιϊκό κοινό θα απολαύσει από τις 30 Μαρτίου έως 18 Απριλίου 1948 το ρομαντικό πεντάπρακτο δράμα *Ρουί-Μπλας* του Victor Hugo σε μετάφραση Θρασύβουλου Σταύρου, από τα λιγότερο γνωστά έργα του μεγάλου φιλέλληνα και ιδιαίτερα αγαπητού στο ελληνικό κοινό Γάλλου συγγραφέα, στη μόνη μέχρι σήμερα παράσταση του έργου από το Εθνικό Θέατρο.²² Τους βασικούς ρόλους ερμήνευσαν οι Θάνος Κωτσόπουλος, Θεόδωρος Αρώνης, Δημήτρης Χορν, Περικλής Γαβριηλίδης, Αθανασία Μουστάκα, οι πειραιώτες ηθοποιοί Γκίκας Μπινιάρης, Μιχάλης Καλογιάννης κ.ά., ενώ η παρουσία της νέας τότε ηθοποιού Μελίνας Μερκούρη προκαλεί αντιφατικές κριτικές για την εμφάνιση²³ και την ηθοποιία της.²⁴

Μετά από μία πρόσκαιρη διακοπή έξι (6) μηνών, το Εθνικό Θέατρο θα επανέλθει τον Οκτώβριο 1948 μέχρι τα τέλη της χρονιάς στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά με δύο ακόμη παραγωγές του, με ένα έργο της νεοελληνικής δραματουργίας και ένα της ευρωπαϊκής. Πρόκειται για το δράμα του Δημ. Μπόγρη *Καινούργια ζωή* που παίχτηκε από τις 9 Οκτωβρίου έως τις 14 Νοεμβρίου του 1948 με κάθε επιμέλεια, όπως επισημαίνει ο κριτικός της εποχής Κώστας Παράσχος,²⁵ όπου ξεχώρισαν οι ηθοποιοί Χριστόφορος Νέζερ, Μιράντα Οικονομίδου, Ελένη Χαλκούση, Ρίτα Μυράτ, Γιάννης Αποστολίδης, Νίκος Βλαχόπουλος κ.ά. *Παράσταση λαγυρή και ζεστή* σύμφωνα με τον Άγγελο Τερζάκη,²⁶ που αγκαλιάστηκε θερμά από κοινό και κριτικούς.²⁷ Ακολούθησε η γνωστή κωμωδία του Σαίξπηρ *Η στρίγγλα που έγινε αρνάκι*, ή *Το ημέρωμα της στρίγγλας* που παίχτηκε σε μετάφραση Κ. Καρθαίου από

20 Κύπρος Φραγκούλης, «Άνθρωπος και Υπεράνθρωπος: Η χθεσινή πρώτη». *Ελληνική Ώρα Πειραιώς*, 10 Μαρτίου 1948.

21 Γιάννης, Καραμήτσος «Εισ το Δημοτικόν Άνθρωπος και Υπεράνθρωπος του Μπερναντ Σω». *Φωνή Πειραιώς*, 10 Μαρτ. 1948.

22 Βλ. πρόγραμμα στο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου (ό.π.).

23 Άννα Χαρβαλιά «Ο κόσμος της τέχνης: Βίκτωρος Ουγκώ Ρουί Μπλας εις το Δημοτικόν Θέατρον». *Νέοι Καιροί Πειραιώς*, 31 Μαρτίου 1948.

24 Κύπρος Φραγκούλης «Η χθεσινή πρώτη Ρουί-Μπλας από το Κρατικό Θίασο στο Δημοτικό Θέατρο: Εντυπώσεις και κρίσεις». *Ελληνική Ώρα Πειραιώς*, 31 Μαρτίου 1948.

25 Κώστας Παράσχος «Θεατρικές πρώτες: *Καινούργια ζωή*, στο Δημοτικό Πειραιώς», *Εθνικός Κήρυκας*, 13 Οκτ. 1948.

26 Άγγελος Τερζάκης «Από τα θέατρα: *Καινούργια ζωή* Δημοτικόν Θέατρον Πειραιώς». *Το Βήμα*, 12 Οκτ. 1948. Βλ. επίσης Κώστας Οικονομίδης, «Εθνικόν Θέατρον – Δημοτικόν Πειραιώς *Η καινούργια ζωή* του Δημήτρη Μπόγρη». *Έθνος*, 11 Οκτ. 1948.

27 Γιάννης, Καραμήτσος «Δημήτρη Μπόγρη *Καινούργια ζωή*. Οργανισμός Εθνικού Θεάτρου, Δημοτικόν Θέατρον». *Φωνή Πειραιά*, 11 Οκτ. 1948. Βλ. επίσης άλλες κριτικές στο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου (ό.π.).

τις 21 Δεκεμβρίου 1948 έως τις 30 Ιανουαρίου 1949 με πρωταγωνιστές τους Μαίρη Αρώνη, Θάλεια Καλλιγά, Άρη Μαλλιαγρό, Άρη Βλαχόπουλο, Δημήτρη Μυράτ, κ.ά.²⁸

Το 1949 θα αρχίσει με το ανωτέρω έργο και θα ακολουθήσουν τρία ακόμη έργα της νεοελληνικής δραματουργίας (*Φοιτηταί / Φιντανάκι / Στέλλα Βιολάντη*) και ένα της ευρωπαϊκής (*Συρανό ντε Μπερζεράκ*). Οι *Φοιτηταί* του Γρηγ. Ξενόπουλου (1 Φεβρ.-13 Μαρτ. 1949) με τον Δημήτρη Χόρν και την Έλλη Λαμπέτη στους ρόλους των δύο ερωτευμένων νέων ενθουσιάζουν με τα νειάτα τους και τη φρεσκάδα του παιξίματός τους, όπως αποτυπώνεται και στην κριτική της εποχής.²⁹ Παρεμβάλλεται ο *Συρανό ντε Μπερζεράκ* του Εντμόν Ροστάν που παίζεται από τις 15 Απρ. – 8 Μαΐου 1949 σε μετάφραση Δημήτρη Γιαννουκάκη, παράσταση που κρίθηκε μέτρια και δεν ενθουσίασε το κοινό³⁰ και ακολουθεί η επιτυχημένη ηθογραφία του Παντελή Χόρν *Το Φιντανάκι* από τις 11 έως τις 29 Μαΐου 1949.

Μετά την παύση των καλοκαιρινών μηνών, η χειμερινή περίοδος του 1949 θα αρχίσει με μια νέα παραγωγή, με τη *Στέλλα Βιολάντη* του Γρηγ. Ξενόπουλου από 1-13 Νοεμ. 1949 και στη συνέχεια θα δοθούν σε επανάληψη η *Καινούργια ζωή* από 15-20 Νοεμ. 1949, *Η στρίγγλα που έγινε αρνάκι* από 22-27 Νοεμ. 1949, *Ο Πειρασμός* από 29 Νοεμ. – 4 Δεκ. 1949 και η χρονιά κλείνει πάλι με τη *Στέλλα Βιολάντη*, (6-18 Δεκ. 1949) και *Τ' Αρραβωνιάσματα* (27 Δεκ. 1949 – 1 Ιαν. 1950) σε επανάληψη.³¹

Το 1950 θα ξεκινήσει με δύο επαναλήψεις, με *Το Φιντανάκι* (10-22 Ιαν. 1950) και τους *Φοιτητές* (24-29 Ιαν. 1950) και θα ακολουθήσουν δύο νέες παραγωγές, μία της νεοελληνικής και μία της ευρωπαϊκής δραματουργίας με τα έργα *Ο βασιλικός* του Αντώνιου Μάτεσι που παίχτηκε από 30 Ιαν. έως 5 Φεβρ. 1950 και σε επανάληψη από 22-26 Φεβρ. την ίδια χρονιά και *Το παιχνίδι του έρωτα και της τύχης*, κωμωδία του Μαριβώ από 14 Φεβρ. – 12 Μαρτ. 1950.³² Ακολουθεί σε επανάληψη *Ο Πειρασμός* του Γρηγ. Ξενόπουλου με μία μόνη παράσταση στις 14 Μαρτ. 1950 και στη συνέχεια το πειραϊκό κοινό θα γνωρίσει έναν σύγχρονο Αμερικάνο θεατρικό συγγραφέα τον Τζων Πάτρικ με ένα έργο εμπνευσμένο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το

28 Δρόσος Τριφύλλης «Η χθεσινή πρώτη Η στρίγγλα που έγινε αρνάκι στο Δημοτικό Θέατρο από τον θίασο του Εθνικού». *Πειραϊκή Ζωή*, 22 Δεκ. 1948.

29 Βλ. κριτικές για το έργο στο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου (ό.π.).

30 Καραμήτσος, Γιάννης «Οργανισμός Εθνικού Θεάτρου Συρανό ντε Μπερζεράκ εις το Δημοτικόν Θέατρον». *Φωνή Πειραιώς*, 6 Απρ. 1949 (βλ. Αρχείο Εθνικού Θεάτρου).

31 Βλ. Αρχείο Εθνικού Θεάτρου (ό.π.).

32 Ό.π.

δράμα *Ανυπόμονη καρδιά* που θα παιχτεί σε τρεις μόνο παραστάσεις από τις 21-23 Μαρτ. 1959, χωρίς ιδιαίτερη υποδοχή από το κοινό, παρά την άριστη ερμηνεία του Δημήτρη Χορν.³³ Η περίοδος αυτή της σκηνοθετικής παρουσίας του Ροντήρη στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά θα κλείσει με τον *Παπαφλέσσα* του Σπ. Μελά που επιλέγεται λόγω της θεματολογίας του να παιχτεί σε επανάληψη στις 25 Μαρτ. 1950,³⁴ ημέρα εορτασμού της Ελληνικής Επανάστασης του '21.

Από εκεί και ύστερα για τρία χρόνια (1950-1953) ο Ροντήρης παύει να εμφανίζεται στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά. Είναι η περίοδος που θα αντικατασταθεί από τον Γ. Θεοτοκά στη Γενική Διεύθυνση του Εθνικού Θεάτρου³⁵ γεγονός που θα τον οδηγήσει σε παραίτηση και από τη θέση του σκηνοθέτη. Θα επανέλθει ως Γενικός Διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου το 1953-1955³⁶ και στο ενδιάμεσο διάστημα θα παρουσιάσει μία ακόμη παράσταση σε δική του σκηνοθεσία στον Πειραιά με το έργο του Σπύρου Μελά *Ο βασιλιάς και ο σκύλος*, σάτιρα κατά του κυνικού φιλοσόφου Διογένη, που παίχτηκε από τις 13 Ιαν. – 3 Φεβρ. 1954,³⁷ παράσταση που έμελλε να είναι και η τελευταία του που παρουσίασε στη γενέθλια πόλη του ως σκηνοθέτης του Εθνικού Θεάτρου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά τα επικριτικά σχόλια των θεατρόφιλων πειραιωτών ότι όλες οι παραστάσεις του Εθνικού στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά ήταν επαναλήψεις παραστάσεων έργων της Κεντρικής Σκηνής και συχνά με ηθοποιούς της δεύτερης διανομής, και ουδέποτε μία καινούργια παραγωγή, το πειραιϊκό κοινό είχε την ευκαιρία να απολαύσει ευπρόσωπες παραστάσεις, καλοκουρδισμένες από έναν πεπειραμένο σκηνοθέτη, με μόνιμους συντελεστές στη σκηνογραφία τον επίσης πειραιώτη Κλεόβουλο Κλώνη και στην ενδυματολογία τον Αντώνη Φωκά.

Στην αγαπημένη του πόλη θα στρέψει ξανά τα βλέμματά του ο Δημ. Ροντήρης μετά το 1955, όταν με αφορμή το νέο νομοσχέδιο περί Εθνικού Θεάτρου (Φεβρ. – Μαρ. 1955) θα μεθοδευτεί η απόλυσή του ως σκηνοθέτη από το Εθνικό Θέατρο.³⁸ Οι

33 Μανόλης Θρ. Ρούνης. «Η θεατρική δημιουργία *Η ανυπόμονη καρδιά* του Τζων Πάτρικ». *Νέοι Καιροί Πειραιώς*, 22 Μαρτ. 1950.

34 Βλ. Αρχείο Εθνικού Θεάτρου (ό.π.). Θα ήθελα με την ευκαιρία της άντλησης του ερευνητικού υλικού για τον Ροντήρη από το ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου να συγχαρώ την Δρ. Θεατρολογίας Ελένη Γουλή και όλη την ομάδα των θεατρολόγων που εργάστηκαν φιλότιμα για την άψογη οργάνωσή του και την υποδειγματική παρουσίασή του προς χρήση από το κοινό.

35 Βασίλης Κανάκης, ό.π., σσ. 109-150.

36 Ό.π., σσ. 151-183.

37 Βλ. Αρχείο Εθνικού Θεάτρου (ό.π.).

38 Δημήτρης, Ροντήρης. *Σελίδες αυτοβιογραφίας*. Επιμ. σχόλια Δηώ Καγγελάρη. Αθήνα: Καστανιώτης, 1999, σ. 160.

συγκυρίες για την πολιτιστική ζωή του Πειραιά θα είναι τότε πρόσκαιρα ευνοϊκές. Τον Μάρτιο της ίδιας χρονιάς (1955) εκλέγεται δήμαρχος ο Δημήτριος Σαπουνάκης και ο ποιητής Νικηφόρος Βρεττάκος εκλέγεται δημοτικός σύμβουλος με την πλειοψηφούσα παράταξη και τοποθετείται επικεφαλής της Επιτροπής Θεάτρου του Δήμου Πειραιά, θέτοντας ως προτεραιότητα την κανονική λειτουργία του Δημοτικού Θεάτρου. Ένα χρόνο μετά, τον Φεβρουάριο του 1956, αναγγέλλει τη δημιουργία αυτόνομου Οργανισμού Δημοτικού Θεάτρου.³⁹

Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις ο Δ. Ροντήρης, βρισκόμενος σε ανάρρωση μετά από σοβαρή εγχείρηση στο δεξί του μάτι – είχε υποστεί αποκόλληση του αμφιβληστροειδούς από στενοχώρια λόγω της απομάκρυνσής του από το Εθνικό,⁴⁰ - όπως ο ίδιος ομολογεί στην αυτοβιογραφία του, θα δεχτεί ένα τηλεφώνημα από μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου του Πειραιά που ζητούσαν να τον επισκεφθούν. Στη συνάντησή τους του εκφράσανε τον πόθο τους να ιδρύσουν στον Πειραιά ένα θεατρικό οργανισμό και θεώρησαν φυσικό να απευθυνθούν στον πιο έμπειρο και ξεχωριστό καλλιτέχνη του θεάτρου, που χρόνια τώρα ανέβαζε σε τόσο υψηλό επίπεδο το Εθνικό Θέατρο. Ο Ροντήρης θα τους απαντήσει θετικά, αφού προηγήθηκε η συγκατάθεση του θεράποντος γιατρού του, εφιστώντας βέβαια την προσοχή τους στις οικονομικές δυσκολίες που θα προέκυπταν από την ίδρυση ενός τόσο απαιτητικού καλλιτεχνικού οργανισμού. Ο ενθουσιασμός και η συγκίνηση των ανθρώπων του Δήμου έφτασε στο κατακόρυφο, σε επόμενη συνάντησή τους, όταν ο σκηνοθέτης τούς παρουσίασε το σχέδιο που είχε συλλάβει. Θα αναλάμβανε για ένα μόνο χρόνο τη λειτουργία του θεάτρου, το οποίο μετά το χρόνο αυτό θα περιερχόταν στη δικαιοδοσία του Δήμου Πειραιά. Ο Δήμος από την μεριά του θα του παραχωρούσε το θέατρο και θα κάλυπτε τα έξοδα λειτουργίας του (ηλεκτρικό ρεύμα, νερό, καθαριότητα). Τα υπόλοιπα έξοδα (μισθοί ηθοποιών, έξοδα σκηνογραφίας, ενδυματολογίας, διαφήμισης κλπ.) θα επιβάρυναν το θίασο.⁴¹

Έτσι το «Πειραιϊκό Θέατρο» λαμβάνει σάρκα και οστά τον Σεπτ. 1957, με στόχο την ανάπτυξη της θεατρικής και καλλιτεχνικής κίνησης του Πειραιά, με έργα ανώτερης καλλιτεχνικής αξίας, του ελληνικού και ξένου ρεπερτορίου, μακριά από βεντετισμούς και προσωπικούς ανταγωνισμούς.

39 Ν. Αξαρής, *Δημοτικό Θέατρο Πειραιά*, ό.π., σ. 109.

40 Δημ. Ροντήρης, ό.π., σ. 137.

41 Ό.π., σσ.138-139.

Η Ασπασία Παπαθανασίου στο Έρωσ και ραδιουργία που παρουσίασε το Πειραιϊκό Θέατρο στο Δημοτικό 1958.

Η πρόταση του Ροντήρη για τη δημιουργία θεατρικού οργανισμού περιλάμβανε επίσης τη σύσταση Δραματικής Σχολής στον Πειραιά και την οργάνωση παραστάσεων αρχαίας τραγωδίας, συγκροτώντας ξεχωριστό όμιλο γι' αυτήν και αξιοποιώντας το αρχαίο πειραιϊκό θέατρο, που μέχρι τότε χρησιμοποιούνταν ως γυμναστήριο. Ο ίδιος μάλιστα σε συνέντευξή του διατυπώνει τη φιλοδοξία το «Πειραιϊκό Θέατρο», να εξελιχθεί σε θίασο περιωπής, που να μπορεί, πέρα από τον Πειραιά, να δίνει παραστάσεις στην επαρχία, αλλά και να περιοδεύει με αξιοσύνη στο εξωτερικό.⁴²

Η ίδρυσή του χαιρετίζεται με ενθουσιασμό από τον τοπικό τύπο,⁴³ χωρίς να αποσιωπάται η αγωνία του για την ανταπόκριση του κοινού στο φιλόδοξο αυτό εγχείρημα. Η προηγούμενη εμπειρία λειτουργίας του Δημοτικού Θεάτρου υπήρξε οδυνηρή για την τοπική θεατρική ζωή. Κανένας θίασος, μέχρι τότε, δεν είχε μπορέσει να μακροημερεύσει στον Πειραιά, λόγω οικονομικών δυσκολιών για τρεις κυρίως λόγους:

- α) είχε χαθεί η εμπιστοσύνη του θεατρόφιλου κοινού της πόλης που αναζητούσε το καλό θέατρο, ελαφρό ή σοβαρό στην πρωτεύουσα,
- β) οι θίασοι που επισκέπτονταν τον Πειραιά για μικρό κάθε φορά χρονικό διάστημα στερούνταν των υπηρεσιών μεγάλων καλλιτεχνών του θεάτρου, οι οποίοι έκλειναν συμφωνίες με κεντρικά θέατρα της Αθήνας, για ολόκληρες θεατρικές περιόδους και
- γ) μία τρίτη αιτία εθεωρείτο η λανθασμένη επιλογή ρεπερτορίου.

Ο Δήμος παραχωρεί τελικά στο «Πειραιϊκό Θέατρο» το Δημοτικό Θέατρο για δύο χρόνια, μετά από απόφαση του Δημοτικού Συμβούλου, ενώ η αρχική πρόταση ήταν για ένα χρόνο, παρά τις μεμονωμένες αντιρρήσεις δημοτικών συμβούλων, που φοβόντουσαν ενδεχόμενη αποτυχία του Ροντήρη λόγω του αυταρχικού χαρακτήρα του και της διάθεσής του να ενεργεί αυτόβουλα.⁴⁴ Ο Ροντήρης θα συγκροτήσει τότε εικοσαμελή θίασο με συνεργάτες το σκηνογράφο Μάριο Αγγελόπουλο και τη χορογράφο Λουκία⁴⁵ και ηθοποιούς τους : Ασπασία Παπαθανασίου,⁴⁶ Θεανώ Ίωαννίδου, Δάφνη Σκούρα, Ανδρέα Φιλιππίδη, Μύρτα Πολύζου, Μαίρη Εγυπίδου,

42 Χρονογράφος (Πειραιά), 28 Νοεμ. 1957.

43 Ό.π., 5 Σεπτ. 1957.

44 Ό.π., 7 Σεπτ. 1957.

45 Λουκία [μιλάει για τον Δημ. Ροντήρη]. Στον τόμο: *Με τους μαθητές του Ροντήρη για τον Ροντήρη*. Επιμ. Θανάσης Λάλας. Αθήνα: Καστανιώτης, 2001, σσ.71-85.

46 Παπαθανασίου, Ασπασία [μιλάει για τον Δημ. Ροντήρη] ό.π., σσ.105-118.

Δημήτρη Καλλιβωκά, Τρύφωνα Καρατζά, Σπύρο Καλογήρου, Ανδρέα Ντούζο, Χρήστο Πάρλα, Αθηνόδωρο Προύσαλη, Δημήτρη Σταυρολέμη, Σταύρο Χριστοφίδη, Γιάννη Κοντούλη κ.ά. εκλεκτά στελέχη του θεάτρου, αλλά και πολλούς νέους, την εποχή εκείνη, ηθοποιούς, επιλογή για την οποία θα αντιμετωπιστεί με περίσκεψη από τον Γρηγόρη Θεοχάρη, πρόεδρο της Φιλολογικής Στέγης Πειραιά, ο οποίος εξέφραζε μερίδα της πειραιϊκής κοινωνίας. Σε δημοσίευσμά του ο Γρ. Θεοχάρης διατυπώνει την αντίρρησή του στην απόφαση της δημοτικής αρχής να αποδεχτεί τους πειραματισμούς του Δ. Ροντήρη, παρά την αδιαμφισβήτητη καλλιτεχνική αξία και ικανότητά του. Και πειραματισμό θεωρεί τη συγκρότηση θιάσου χωρίς καλλιτέχνες δοκιμασμένου κύρους, που να μπορούν να σηκώσουν στους ώμους τους, ρόλους δύσκολους και απαιτητικούς του ποιοτικού ρεπερτορίου. Ένα άλλο αρνητικό στοιχείο, που επισημαίνεται στο ίδιο δημοσίευμα, είναι ο αποκλεισμός διακεκριμένων πειραιωτών καλλιτεχνών από το θίασο, αλλά και η μη συμμετοχή του Δήμου στην κατάρτιση του δραματολογίου.⁴⁷

Αντίθετα προς την άποψη αυτή, της τήρησης δηλ. της πεπατημένης στη θεατρική πρακτική, ο Ροντήρης δημιούργησε ένα συνεταιρικό θίασο συνόλου, μακριά από ερασιτεχνισμούς και προχειρότητες, όπως ο ίδιος δήλωνε, στηριζόμενος σε νέους ηθοποιούς στους οποίους διένειμε, πέρα από τον κανονικό τους ρόλο σε κάθε έργο και ρόλο αντικαταστάτη, έτσι ώστε να αξιοποιούνται όλα τα στελέχη του θιάσου και τα έργα να μπορούν να παρουσιάζονται με δύο διαφορετικές διανομές. Ο ίδιος, απεχθανόμενος τους αστέρες και τις βεντέτες, προσπάθησε να προστατεύσει το θίασό του απ' αυτή τη νοσηρή συμπεριφορά, χωρίς τελικά να το αποφύγει, όταν το «Πειραιϊκό Θέατρο» γνώρισε επιτυχίες στο εξωτερικό, όπως με πίκρα ομολογεί στην «Αυτοβιογραφία» του. Όμως ότι η επιλογή των νέων ηθοποιών υπήρξε επιτυχής, αποδεικνύεται σήμερα, μετά από τόσα χρόνια, από το γεγονός ότι όλοι οι τότε συνεργάτες του έκαναν και συνεχίζουν ακόμα επιτυχή σταδιοδρομία στη θεατρική ζωή του τόπου μας.

Το «Πειραιϊκό Θέατρο», μετά από επανειλημμένες σκληρές πρόβες, θα κάνει πρεμιέρα στις 5 Δεκ. 1957, ενώπιον πολιτικών, δημοτικών αρχόντων και εκλεκτού κοινού, με την Δωδεκάτη Νύχτα του Σαίξπηρ, σε μετάφραση Βασίλη Ρώτα, σκηνογραφία Μάριου Αγγελόπουλου, χορογραφία της Λουκίας και μουσική

⁴⁷ Χρονογράφος, 29 Νοεμ. 1957.

Σκηνή από το έργο *Έρωσ και ραδιουργία* που παρουσίασε το Πειραιϊκό Θέατρο στο Δημοτικό 1958.

επιμέλεια Σπύρου Σκιαδαρέση.⁴⁸

Την πεντάπρακτη αυτή κωμωδία, έργο ποιητικής μαγείας, όπου η μουσική και η κίνηση παίζουν σημαντικό ρόλο, ο Ροντήρης είχε αρχικά σκηνοθετήσει το 1935 στο Εθνικό Θέατρο στηριζόμενος σε μια πλειάδα εκλεκτών ηθοποιών: Αιμ. Βεάκη, Κατίνα Παξινού, Μάνο Κατράκη, Βάσω Μανωλίδου, Χρήστο Ευθυμίου, Νίκο Δενδραμή κ. ά., σε σκηνογραφία Κλεόβουλου Κλώνη, κουστούμια Αντώνη Φωκά και χορογραφία Άγγελου Γριμάνη.⁴⁹

Στη νέα του αυτή απόπειρα ο σκηνοθέτης έπρεπε να εκπαιδεύσει νέους ηθοποιούς, *άγραφα ακόμη χαρτιά*,⁵⁰ πολλοί από τους οποίους ήταν ακόμη μαθητές δραματικών σχολών, για να πετύχει ένα καλό αποτέλεσμα. Όμως κατόρθωσε με ευσυνειδησία και σκληρή δουλειά να πειθαρχήσει το ανομοιογενές ανθρώπινο υλικό του και να παρουσιάσει μία αξιόλογη παράσταση, όπως επισημαίνουν οι κριτικοί της εποχής Κλέων Παράσχος,⁵¹ Άγγελος Τερζάκης⁵² και Βάσος Βαρίκας⁵³. Μάλιστα ο τελευταίος προτείνει, όπως οι θεατρόφιλοι του Πειραιά ανέβαιναν έως τότε στην Αθήνα για να δουν θέατρο, είναι καιρός να αρχίσει να γίνεται το αντίθετο: οι Αθηναίοι να κατεβαίνουν στο επίνειο προκειμένου να δουν τη *Δωδεκάτη Νύκτα*.

Η επιτυχία της παράστασης, που δόθηκε την επομένη, για την Εργατική Εστία, θα οδηγήσει το Εργατικό Κέντρο Πειραιά να ζητήσει μέσω του προέδρου του Ιω. Κασσιμάτη να δίνονται εβδομαδιαίως δύο παραστάσεις για τους εργατο-υπαλλήλους της πόλης.⁵⁴ Η επιτυχία συνεχίστηκε μέχρι τέλη Ιανουαρίου 1958, οπότε γιορτάστηκε η 100^η παράσταση, πανηγυρικά με ομιλίες γνωστών διανοουμένων. Ας σημειωθεί ότι η παράσταση «έκοβε» 550 εισιτήρια την ημέρα κατά μέσο όρο.⁵⁵

Ο Ροντήρης, δικαιωμένος και πλήρως ικανοποιημένος από την ανταπόκριση αυτή του πειραιϊκού κοινού, θα συνεχίσει το δημιουργικό του έργο και θα ανεβάσει το Φεβρ. του 1958 το δράμα του Σίλλερ *Έρωρ που Ραδιουργία* με την

48 «Ποιοι θα παίζουν στην *Δωδεκάτη Νύκτα* στο Δημοτικό Πειραιώς». *Έθνος*, 6 Νοεμ. 1957. Βλ. επίσης *Τα Νέα*, 13 Νοεμ. 1957, Θρύλος, Άκης. *Το ελληνικό θέατρον*. Τόμ. Ζ' 1956-1958. Αθήναι: Ακαδημία Αθηνών, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, 1979, σσ. 314-315 και Νικ. Αζαρλής, *ό.π.*, σ. 111.

49 Νίκ. Αζαρλής *ό.π.*, σ. 112. Βλ. επίσης *Αρχείο Εθνικού Θεάτρου* (όπ.).

50 Κ. Οικονομίδης, «Πειραιϊκόν Θέατρον *Η Δωδεκάτη Νύκτα* του Σαίξπηρ». *Έθνος*, 6 Δεκ. 1957, σ.2.

51 Κλέων Παράσχος, «*Δωδεκάτη Νύκτα* του Σαίξπηρ. Δημοτικόν Θέατρον Πειραιώς». *Καθημερινή*, 7 Δεκ. 1957.

52 Βλ. κριτική του Άγγελου Τερζάκη, *Το Βήμα*, 6 Δεκ. 1957.

53 Βάσος Βαρίκας, «*Η Δωδεκάτη Νύκτα*, στο Δημοτικό Πειραιώς». *Τα Νέα*, 11 Δεκ. 1957.

54 *Χρονογράφορ*, 8 Δεκ. 1957.

55 *Τα Νέα*, 24 Ιαν. 1958.

Ασπασία Παπαθανασίου και την Δάφνη Σκούρα εναλλάξ στο ρόλο της Λουΐζας Μίλλερ, επιτυγχάνοντας με τη σκηνοθεσία του το συγκερασμό του αστισμού με το ρομαντισμό, στοιχείων αδιάσπαστων του έργου.⁵⁶ Όμως το κοινό του Πειραιά δεν θα στηρίξει με τον ίδιο ενθουσιασμό την παράσταση αυτή. Τα λιγοστά εισιτήρια διαταράζουν τις σχέσεις των ηθοποιών του θιάσου με τον Ροντήρη, σύμφωνα με δημοσιεύματα στον τύπο,⁵⁷ που διαψεύδονται όμως από τις ίδιους τους ηθοποιούς,⁵⁸ ενώ μια διαμάχη με τον Αχιλλέα Μαμάκη που μίλησε για απουσία κοινού από την παράσταση, θα δει το φως της δημοσιότητας από τις στήλες των εφημερίδων.⁵⁹ Θα ακολουθήσει το *Μελτεμάκι* του Παντελή Χόρν που παίζεται από 13 Απρ. – 4 Μαΐου 1958 και *Οι γάμοι του Φίγκαρο*⁶⁰ του Beaumarchais σε μετάφραση Γ. Σημηριώτη στις 29 Μαΐου, ενώ τελικά ο *Αρχοντοχωριάτης* που είχε εξαγγελθεί δεν παίζεται.⁶¹ Παράσταση σημαντική για τη θεατρική ζωή του Πειραιά αποτέλεσε το ανέβασμα από 3-12 Οκτ. 1958 των *Περσών*⁶² του Αισχύλου από το Δ. Ροντήρη, σε μετάφραση Ιω. Γρυπάρη, με την Ασπασία Παπαθανασίου «Ατοσσα» και χορογραφία της Λουκίας, σε υπαίθριο θεατρικό χώρο, στο λόφο του προφήτη Ηλία στην Καστέλλα, εκεί όπου το 1969 θα κτιστεί το Βεάκειο θέατρο. Και ήταν σημαντική για τις ρηξικέλευθες πρωτοβουλίες του Ροντήρη, η τραγωδία αυτή να παιχτεί χωρίς σκηνικά, αξιοποιώντας το φυσικό περιβάλλον, να χρησιμοποιηθεί για πρώτη φορά η μελωδική απαγγελία από το χορό, το δε τελευταίο χορικό να είναι τραγούδι, διατυπώνοντας την ελπίδα ότι «οιγά – οιγά θα φτάσουμε σε μια μορφή άσματος του χορού που θα προσεγγίζει το αρχαίο πνεύμα της τραγωδίας».⁶³ Τη δεύτερη θεατρική περίοδο 1958 – 1959 θα επαναληφθούν *Οι γάμοι του Φίγκαρο*

56 Κλέων Παράσχος, «Ερωσ και ραδιουργία του Φρειδ. Σίλλερ Δημοσικόν Θέατρον Πειραιώς». *Καθημερινή*, 14 Φεβρ. 1958.

57 «Η δεινή κρίσις του Πειραιϊκού Θεάτρου». *Έθνος*, 1 Μαρτ. 1958. Βλ. επίσης. Αχιλλέας Μαμάκης, «Ο αριθμός των θεατών είναι δυστυχώς μικρός. Ροντήρης – Ανεμογιάννης – Τα μερίδια συνεταιρών». *Ό.π.*, 1 Μαρτ. 1958.

58 «Μια καταγγελία των καλλιτεχνών του Πειραιϊκού Θεάτρου». *Έθνος*, 5 Μαρτ. 1958.

59 Αχιλλέας Μαμάκης, «Απάντησις εις τον κ. Ροντήρη. Το “Πειραιϊκόν Θέατρον” και η απουσία του κοινού... Ασπήρικτοι αιτιάσεις του θιάσου». *Ό.π.*, 6 Μαρτ. 1958.

60 Άλκης Θρύλος, *Το Ελληνικόν Θέατρον*, τόμ. Ζ΄ ό.π., σσ. 443-444.

61 Νικ. Αξαρχής, ό.π., σ. 112.

62 *Συμπόσιο Εργασίας «Η σκηνοθετική προσέγγιση του αρχαίου ελληνικού δράματος από τον Δημήτρη Ροντήρη»*. Αθήνα: ΚΕΠΕΑΕΔ «Δεσμοί», 1999, σ. 29 και Αξαρχής, Νικ. ό.π., σ. 112.

63 «Ο Δ. Ροντήρης για το ανέβασμα των *Περσών*». *Τα Νέα*, 3 Οκτ. 1958. Βλ. επίσης Βάσος Βαρίκας. «Οι Πέρσαι στον Πειραιά», ό.π., 22 Οκτ. 1958, και Άλκης Θρύλος, ό.π., σσ.412-415. Ο Δημ. Σπάθης επισημαίνει: «Ο Ροντήρης αφιέρωσε ένα μεγάλο μέρος του δημιουργικού του έργου στο πρόβλημα της ερμηνείας του αρχαίου δράματος στη σύγχρονη σκηνή. Επεδίωξε και πέτυχε τη δραστική συμμετοχή του χορού στην εξέλιξη της θεατρικής πράξης, την πλήρη ρυθμική και πλαστική ενσωμάτωσή του στη δράση, την ενότητα ερμηνευτών και χορού, του δραματικού και λυρικού στοιχείου». (βλ. Δημ. Σπάθης, «Αφιέρωμα για τον Δημήτρη Ροντήρη» ό.π., σ. 17).

στις 6 Νοεμ. 1958 μέχρι τις 14 Δεκ. 1958. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί Ο τοπικός παράγων Παναγιώτη Καγιά (18 Δεκ. 1958 – 27 Φεβρ. 1959) και η Λοκαντιέρα του Γκολντόνι με τίτλο Η τετραπέρατη γυναίκα σε μετάφραση του ίδιου του σκηνοθέτη (1 Μαρτ. – 26 Απρ. 1959).⁶⁴

Τον Μάιο του 1959 το «Πειραιϊκό Θέατρο» θα πραγματοποιήσει την πρώτη του ευρωπαϊκή περιοδεία στο Βελιγράδι και στο Βισμπάντεν με τους Πέρσες του Αισχύλου και την Ηλέκτρα του Σοφοκλή.⁶⁵

Όμως, τον Ιούνιο του 1959 εκλέγεται νέος δήμαρχος του Πειραιά ο Π. Ντεντιδάκης, ο οποίος διακόπτει τη συνεργασία του Δήμου με τον Ροντήρη, ίσως, γιατί ήταν επιλογή της προηγούμενης δημοτικής αρχής, ή γιατί χολώθηκε με την πετυχημένη περιοδεία του «Πειραιϊκού Θεάτρου»⁶⁶ στο εξωτερικό. Στην πραγματικότητα οι λόγοι ήταν οικονομικοί. Οι δαπάνες για το Δημοτικό Θέατρο επιβάρυναν τον Δήμο με 450.000 δρχ. το χρόνο, ενώ τα έσοδα για το 1959 ήταν μόνο 50.000 δρχ.⁶⁷

Έτσι μία ελπιδοφόρα πρωτοβουλία έληξε άδοξα, γεμίζοντας με πίκρα και απογοήτευση το δημιουργό της και στερώνοντας το πειραιϊκό κοινό και το Δημοτικό Θέατρο της πόλης από ένα μόνιμο θίασο υψηλής καλλιτεχνικής δημιουργίας.⁶⁸

⁶⁴ Νικ. Αξαρηλής, ό.π.

⁶⁵ Δημ. Ροντήρης, Σελίδες αυτοβιογραφίας, ό.π. σσ.140-142. Βλ. επίσης Συμπόσιο Εργασίας, ό.π., σ. 30 και Αξαρηλής, Νικ. ό.π., σ. 113.

⁶⁶ Νικ. Αξαρηλής, ό.π.

⁶⁷ Χρονογράφος, 1 Ιαν. 1960.

⁶⁸ Νικ. Αξαρηλής, ό.π., σ. 114.